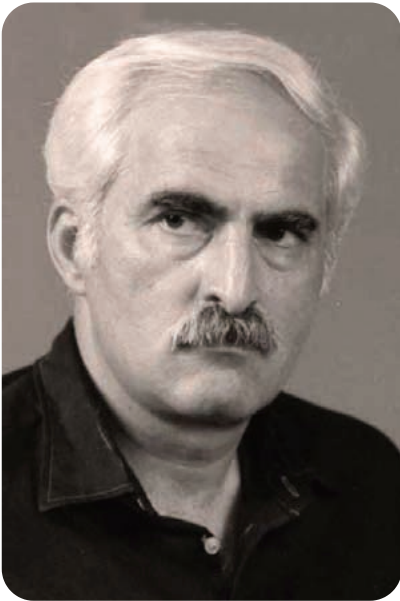

საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია

ქართული ენციკლოპედიის ი. აბაშიძის სახელობის მთავარი სამეცნიერო რედაქცია

კოსტავა მერაბ ივანეს ძე

მ. კოსტავა

კოსტავა მერაბ ივანეს ძე (26. V. 1939, თბილისი, – 13. X. 1989, სოფ. ბორითი, ხარაგაულის მუნიციპალიტეტი), საზოგადო მოღვაწე, დისიდენტი და უფლებადამცველი, ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის ერთ-ერთი ლიდერი, პოეტი, მუსიკათმცოდნე. 1958 დაამთავრა ვაჟთა I საშ. სკოლა (ახლანდ. თბილ. კლასიკური გიმნაზია), იმავე წელს – ზ. ფალიაშვილის სახ. ცენტრ. სამუსიკო სასწავლებელი, 1965 – თბილ. სახელმწ. კონსერვატორია. სკოლაში სწავლის პერიოდიდანვე მეგობრობდა ზ. გამსახურდიასთან. მათ დააარსეს არალეგალური პატრ. ორგანიზაცია „გორგასლიანი“, რ-იც ანტისაბჭ. პროკლამაციებს ავრცელებდა. 1956 წ. 14 დეკემბერს კ. თანამოაზრეებთან ერთად დააპატიმრეს. 1957 წ. 5 აპრილს „ქართვ. მწერალთა მიმართვის შედეგად, პირობითი სასჯელი

შეუფარდეს და გაათავისუფლეს. 1965-იდან მუშაობდა მუსიკის მასწავლებლად რუსთავისა და თბილ. მე-2 სამუსიკო სასწავლებლებში, მე-8 სამუსიკო სკოლაში. 1967-იდან რედაქტორობდა ჟურნალს – „ქართული ენა და ლიტერატურა სკოლაში“. ამ პერიოდში მან საფუძვლიანად შეისწავლა რელიგიისა და თეოლოგიის საკითხები. 1972 კ-მა და ზ. გამსახურდიამ შექმნეს საქართველოს ადამიანის უფლებათა დაცვის საინიციატივო ჯგუფი, გამოსცეს ჟურნალები: „ოქროს საწმისი“ და „საქართველოს მოამბე“. 1975 კ. „საერთაშ. ორგანიზაციის საერთაშორისო ამინისტიის წევრად აირჩიეს. 1976 კ-სა და ზ. გამსახურდიას თაოსნობით შეიქმნა „საქართველოს პელსინკის ჯგუფი“. 1977 წ. 7 აპრილს კ. კვლავ დააპატიმრეს. 1978 წ. 19 მაისს ზ. გამსახურდიასთან ერთად 3-წლიანი პატიმრობა

მიუსაჯეს და მკაცრი რეჟიმის კოლონიაში გაამწესეს; მალე პერმის პოლიტსაპატიმროში გადაიყვანეს. 1978, სხვა დისიდენტებთან ერთად, წარდგენილი იყო ნობელის მშვიდობის პრემიაზე. 1980 აპრილში გადაასახლეს ირკუტსკის ოლქში – ტაიშეთის რ-ნის დაბა კვიტოკში, სადაც პროვოკაცია მოუწყვეს, გაასამართლეს და 5 წელი დაუმატეს. სასჯელი ქ. ანგარსკში მოიხადა. აქ მას დამამცირებელი სამუშაოს შესრულება დაავალეს, რაზეც უარი განაცხადა. ამის გამო კვლავ 3 წლით პატიმრობა დაუმატეს. 1984 უვადო შიმშილობა გამოაცხადა. ზ. გამსახურდიას ძალისხმევით და დასავლეთის ზენოლით იგი თავდაპირველად ტაშკენტში, მოგვიანებით კი ქსნის კოლონიაში გადმოიყვანეს. 1987 წ. 30 აპრილს პატიმრობიდან გაათავისუფლეს.

დაბრუნებისთანავე კ. ეროვნ.- განმათ. მოძრაობაში ჩაება. იგი ზ. გამსახურდიასთან ერთად სათავეში ედგა ყველა საპროტესტო აქციას, გაფიცვებს, თბილისში გამართულ მრავალათასიან მიტინგებსა და დემონსტრაციებს. 1989 წ. 9 აპრილს დააპატიმრეს, მაგრამ საზოგადოების პროტესტის გამო ორმოცი დღის შემდეგ გაათავისუფლეს. სიკვდილამდე ერთი დღით ადრე, მისი ინიციატივით შეიქმნა საქართვე. საადგილმამულო, მოსახლეობის განსახლებისა და დახმარების ფონდი. ტრაგიკულად დაიღუპა საავტ. კატასტროფაში ქუთაისი-თბილისის გზაზე, სოფ. ბორითთან.

1993 სექტემბერში, ზუგდიდში, საქართვე. რესპუბლიკის უზენაესი საბჭოს მე-3 მოწვევის მე-2 სესიამ კ-ს ეროვნული გმირის წოდება მიანიჭა. k-ს სახელი ეწოდა თბილისის ერთ-ერთ მთავარ ქუჩას, ასევე ქუჩებს საქართველოს თითქმის ყველა ქალაქში. თბილისში, ვერის პარკში დგას მ. კოსტავას ბიუსტი. თბილისსა და ქუთაისში დაარსდა კ-ს სახელობის თეატრები; მისივე სახელი ეწოდა დედაქალაქის №8 ხელოვნების სკოლას. 1991 კ-ს საცხოვრებელ სახლში დაარსდა მისი მემორიალური სახლ-მუზეუმი. დაკრძალულია მთაწმინდის მწერალთა და საზ. მოღვაწეთა პანთეონში.

თხზ.: ფიქრები ქართულ კულტურაზე, თბ., 1989; ლექსები თბ., 1990; ფიქრები საქართველოს მისიაზე, თბ., 1991; სულო, დაიცა, თბ., 2013.

ლიტ.: ს ო რ დ ი ა ლ., მერაბ კოტავას პოეზია, თბ., 2017.
